

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди
факультет історії і права

*кафедра цивільно-правових дисциплін і трудового права
імені професора О.І. Процевського*

*кафедра державно-правових дисциплін,
кримінального права і процесу*

Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця

кафедра правового регулювання економіки

Матеріали круглого столу
до Дня юриста

***«Виклики правничої
професії
в умовах воєнного
стану»***

06 жовтня 2022 року

м. Харків

Виклики правничої професії в умовах воєнного стану : тези доповідей та наукових повідомлень учасників круглого столу присвяченого до Дня юриста (6 жовтня 2022 року) / уклад.: О.О. Коваленко, Т.Г. Головань, М.Д. Ждан ; за ред. О.О. Коваленко. – Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2022. – 158 с.

У збірнику розміщено тексти наукових доповідей та повідомлень, присвячених актуальним проблемам правничої професії в умовах воєнного стану.

Видання адресоване вченим, аспірантам, докторантам, викладачам закладів юридичної освіти, працівникам суду, адвокатури, органам юстиції, співробітникам Державної служби зайнятості України, практикуючим юристам, громадським діячам, профспілковим активістам, іншим особам, що цікавляться проблемами правничої професії в умовах воєнного стану.

Матеріали круглого столу оприлюднені у електронному вигляді на сервері відкритого електронного архіву (репозитарію) Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди EKhNPUiR (електронний архів): <http://dSPACE.hnpu.edu.ua/> та на сайті факультету історії і права: <http://www.hnpu-laws.in.ua/> у розділі «Наука».

Інформація про оргкомітет. Координацію проведення круглого столу здійснює кафедра цивільно-правових дисциплін і трудового права імені професора О.І. Процевського та кафедра державно-правових дисциплін, кримінального права і процесу – тел.: +38(057)700-35-16, e-mail: trudkonf.hnpu@gmail.com)

Коваленко Олена Олександрівна (в.о. завідувача кафедри цивільно-правових дисциплін і трудового права імені професора О.І. Процевського д-р юрид. наук, професор) +38(057)598-98-75;

Головань Тетяна Георгіївна (в.о. завідувача кафедри державно-правових дисциплін, кримінального права і процесу канд. юрид. наук, доцент) +38(067)681-93-90;

Ждан Микола Дмитрович (канд. юрид. наук, доцент) +38(063)948-05-19.

Оргкомітет круглого столу не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники та їх наукові керівники.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів круглого столу посилання на джерела є обов'язковим.

Затверджено редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди
протокол №10 від 19 жовтня 2022 р.

© Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди, 2022

<i>Павленко Т.А. ДЕЯКІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КОЛАБОРАЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ</i>	<i>47</i>
<i>Плотнікова А.В. ЩОДО ПРАВОВОГО ВИЗНАЧЕННЯ ПОСОБНИЦТВА ДЕРЖАВИ-АГРЕСОРУ</i>	<i>49</i>
<i>Пономаренко О.М. ПРАВО НА ШЛЮБ ТА СІМ'Ю ЯК ПРИРОДНЕ ПРАВО ЛЮДИНИ</i>	<i>52</i>
<i>Рогова О.Г. ВИПРОБУВАННЯ ПРАВНИЧОЇ ПРОФЕСІЇ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ</i>	<i>55</i>
<i>Смолярова М.Л. СТИМУЛЮВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ПРАВОВІДНОСИН У СФЕРІ ПРАЦІ В УКРАЇНІ</i>	<i>57</i>
<i>Шинкар'юв Ю.В. ЩОДО ТЕМПОРАЛЬНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ БОЙОВОГО ІМУНІТЕТУ</i>	<i>59</i>
<i>Богданець А.В. ДЕРЖАВНА РЕЄСТРАЦІЯ ШЛЮБУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ</i>	<i>61</i>
<i>Корабель М.Г. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ЛЮДЯНОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ РФ</i>	<i>65</i>
<i>Кошарновська С.Л. ПРОБЛЕМИ ЗДІЙСНЕННЯ СУДОЧИНСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ</i>	<i>67</i>
<i>Санченко А.Є. ПРАВА ЛЮДИНИ В СФЕРІ БІЗНЕСУ: ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ ВИКЛИКИ В УКРАЇНІ</i>	<i>71</i>
<i>Трофименко Д.С. ОЗНАКИ НЕДОБРОСОВІСНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ</i>	<i>74</i>
<i>Глущенко С.І. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИБОРУ СТАТІ ДИТИНИ У СВІТІ ТА В УКРАЇНІ</i>	<i>77</i>
<i>Циркуненко О.В., Купін В. ВІДВІД СУДДІ ЯК ГАРАНТІЯ НЕУПЕРЕДЖЕНОГО СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ</i>	<i>81</i>
<i>Мешкова К.О. ПРИМУСОВЕ ВІДЧУЖЕННЯ МАЙНА В УМОВАХ РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ</i>	<i>83</i>
<i>Власенко М.В. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОБОЧОГО ЧАСУ СУДДІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ</i>	<i>85</i>
<i>Гапочка К.В. ЩОДО ВПОРЯДКУВАННЯ ІНТЕРЕСІВ ДЕРЖАВИ, РОБОТОДАВЦЯ І ПРАЦІВНИКА У ПИТАННЯХ ПРАВОВОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ РОБОЧОГО ЧАСУ В УМОВАХ РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ</i>	<i>87</i>

Павленко Тетяна Анатоліївна,
доцент кафедри державно-правових
дисциплін, кримінального права та процесу
Харківського національного педагогічного
університету імені Г.С. Сковороди,
кандидат юридичних наук, доцент
e-mail:pavlenkotatyana7@gmail.com

ДЕЯКІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КОЛАБОРАЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Як відомо, саме явище колабораціонізму виникло набагато раніше, аніж термін «колабораціонізм». В Україні проблема протидії цьому негативному явищу гостро стала у 2014 році. Адже наша держава стикнулася з питаннями співпраці з російськими окупантами на території Кримського півострову та окремих районів Донецької та Луганської областей, які внаслідок гібридної війни, що її Російська Федерація (далі – РФ) веде проти України, тимчасово не контролюються українською владою. Саме з цього часу почався процес юридичного оформлення відповідальності за колабораціонізм. Верховна Рада України сім разів намагалася на законодавчому рівні вирішити цю проблему. Проте, всі спроби унормувати питання відповідальності та протидії колабораційній діяльності так і не отримали свого логічного завершення. Зауважимо, що для цього були як об'єктивні причини, як-то нечіткість та розмитість формулювань і самого поняття «колабораціонізм», і його форм, так і суб'єктивні, як-то активний спротив еліт проросійського спрямування, які доволі системно та безкарно саботували прийняття та подальше доопрацювання відповідних законопроектів. І лише відкрита збройна агресія РФ проти України 24 лютого 2022 року спонукала законодавця все ж таки передбачити кримінальну відповідальність за колабораційну діяльність. Зокрема, Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність» [1] від 3 березня 2022 року були внесені зміни до чинного Кримінального кодексу України (далі – КК) в частині встановлення кримінально відповідальності за певні форми колабораційної діяльності (ст. 111-1 КК). Таке рішення законодавця безумовно є вчасним та необхідним. Проте, певні положення, що містяться у зазначеній статті є неоднозначними та дискусійними, на що вже звернули увагу науковці [2; 3]. Зупинимось на деяких з них.

По-перше, ст. 111-1 КК України складається з 8 частин та Примітки з 4 пунктами. У кожній частині ст. 111-1 КК передбачено окремі форми об'єктивної сторони колабораційної діяльності. Фактично законодавець передбачив відповідальність за 16 самостійних форм такої діяльності, що робить ст. 111-1 КК досить об'ємною та казуальною.

По-друге, звертає на себе увагу той факт, що деякі форми колабораційної діяльності дублюють форми державної зради, що може призвести у перспективі до ухилення осіб, які фактично вчинили державну зраду, від кримінальної

відповідальності за ст. 111 КК (Державна зрада) та притягнення їх до відповідальності за ст. 111-1 КК, що містить м'якшу санкцію.

По-третє, ст. 111-1 КК містить ряд понять, які можуть неоднозначно або розширено тлумачитися правозастосовцями. Наприклад, така форма колабораційної діяльності як «здійснення громадянином України пропаганди у закладах освіти незалежно від типів та форм власності з метою сприяння здійсненню збройної агресії проти України...» викликає питання в контексті порушення балансу публічних та приватних інтересів, що знову ж таки, може призвести до вибіркового правосуддя.

По-четверте, ч.ч. 4, 7 ст. 111-1 КК передбачають, відповідно, такі форми діяння як «передача матеріальних ресурсів незаконним збройним чи воєнізованим формуванням, створеним на тимчасово окупованій території, та/або збройним чи воєнізованим формуванням держави-агресора...» та «...добровільна участь громадянина України в незаконних збройних чи воєнізованих формуваннях, створених на тимчасово окупованій території, та/або в збройних формуваннях держави-агресора чи надання таким формуванням допомоги у веденні бойових дій проти Збройних Сил України та інших військових формувань...», які фактично дублюють склад іншого кримінального правопорушення, передбаченого ст. 260 КК України (Створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань). Що тягне за собою питання, яку ж норму слід застосовувати. Думки науковців з цього приводу різняться. Перші говорять, що такі дії необхідно кваліфікувати за відповідною частиною ст. 260 КК [4], другі, що мають застосовуватися відповідно ч.ч. 4,7 ст. 111-1 КК [2, С. 386]. Очевидно, слід підтримати другий підхід, адже, дійсно норми, передбачені у ч.ч. 4, 7 ст. 111-1 КК є спеціальними по відношенню до норм, передбачених у ст. 260 КК, а відтак, за правилами кваліфікації при конкуренції кримінально-правових норма має застосовуватися спеціальна норма.

По-п'яте, ст. 111-2 КК (Пособництво державі-агресору) також передбачає відповідальність за дії, подібні до дій, передбачених у ст. 111-1 КК України, що також може призвести до складнощів при виборі конкретної норми при оцінці діяння.

По-шосте, якщо проаналізувати санкції ст. 111-1 КК України, ми можемо побачити, що у ч.ч. 1, 2 встановлюється відповідальність за проступки, що викликає питання. Адже це суперечить назві Розділу I Особливої частини КК «Злочини проти основ національної безпеки України». Звісно, що це не впливає на практику застосування зазначеної норми, проте така неузгодженість свідчить про певне порушення правил законодавчої техніки.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність» від 3 березня 2022 р. № 2108-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2108-20#n12>.

2. Кузнецов В.В., Сийпловіч М.В. Кримінальна відповідальність за колабораційну діяльність як новий виклик сьогодення. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. Серія ПРАВО. Вип 70. 2022. С. 381-388. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/259064/255759>.